

XXXVI Kongres Międzynarodowej Komisji Historii Wojskowości

W dniach 29 sierpnia – 3 września w Amsterdamie odbył się XXXVI Kongres Międzynarodowej Komisji Historii Wojskowości. Jego obrady przebiegały pod hasłem „Powstania i działania przeciwpowstańcze od roku 1800 do chwili obecnej”. Tak szerokie ramy chronologiczne przy jednoczesnym zawężeniu obszaru merytorycznego pozwoliły na stosunkowo dokładne prześledzenie tytułowych zjawisk.

Obrady odbywały się pod patronatem ministra obrony Królestwa Niderlandów E. van Middelkoopa, który uroczyście otworzył imprezę w towarzystwie przewodniczącego Międzynarodowej Komisji Historii Wojskowości profesora L. de Vosa, przewodniczącego Holenderskiej Komisji Historii Wojskowości profesora J. Hoffennara oraz dyrektora Holenderskiego Instytutu Historii P. H. Kamphiusa.

Kongresowi – jak co roku – towarzyszyły posiedzenia komitetów „kierunkowych” Międzynarodowej Komisji: bibliograficznego, zajmującego się problematyką archiwów militarnych oraz najmłodszego „edukacyjnego” podejmującego zagadnienia związane z nauczaniem historii wojskowości.

W sesji plenarnej Kongresu głos zabrał między innymi gen. mjr S. Mollo, który przedstawił referat *Rebelianci jako bojownicy o wolność: doświadczenie Republiki Południowej*. Przyznać trzeba, że był on jednym z niewielu uczestników kongresu, którzy dysponowali tak wielkim doświadczeniem osobistym bezpośrednio związanym z przewodnim tematem tego przedsięwzięcia. Ten aktywny członek zbrojnego ramienia Afrykańskiego Kongresu Narodowego, zwanego „włócznia narodu”, stał się po demontażu apartheidu z partyzanta żołnierzem regularnej armii, kończąc służbę na stanowisku szefa Kadry Sił Zbrojnych Afryki Południowej. Przedstawił on w bardzo ekspresyjny, emocjonalny sposób wybijanie się czarnej większości na suwerenność w swoim własnym kraju.

Pośród innych wystąpień, a wygłoszono ich ponad 120 w 34 sesjach, na szczególną uwagę, z punktu widzenia piszącego niniejszą relację, zasługiwały te, które dotyczyły wydarzeń, nieznanających odzwierciedlenia w literaturze polskiej. Zaliczyć do nich można referat *Viva sultan, viva Maurowie, viva Hiszpania: oddziały Maurów w służbie sultana, Maroka i Hiszpanii* zaprezentowany przez doktora Eduarda de Messa Gallego, czy *Operacja niepodległość: działania przeciwko partyzantce wiejskiej w Argentynie w latach 1975–1976* przedstawiony przez Alexandro Amendolara.

W drugiej grupie wystąpień prelegenci zaprezentowali nowe podejście badawcze, dochodząc do wniosków znacznie niekiedy odbiegających od upowszechnianych we wcześniejszej literaturze. W tej grupie sytuują się – między innymi – referaty: *Aмерыkańska szkoła działań nieregularnych?* (profesor Brian Linn); *Działania przeciwpowstańcze: doświadczenia brytyjskie z ostatniej fazy istnienia Imperium* (doktor Benjamin Grob-Fitzgibbon) oraz *Tworzenie lokalnych sił bezpieczeństwa do działań przeciwpowstańczych w niejednorodnych społecznościach* (Florian Wätzel).

Polskim wkładem w XXXVI Kongres Międzynarodowej Komisji Historii Wojskowości były referaty: *Powstanie Warszawskie 1944* (prof. dr hab. Tadeusz Panecki); *Działania przeciwko partyzantce ukraińskich nacjonalistów w Polsce 1945–1950* (dr hab. prof. DSW Krzysztof Kubiak).

Obradom Kongresu towarzyszyły moderowane dyskusje. Pierwsza z nich poświęcona była zagadnieniu „Powstania i działania przeciwpowstańcze. Nowe i ważne książki”. Była to w praktyce krytyczna prezentacja literatury światowej poświęconej wymienionemu wcześniej zagadnieniu.

Dyskusja kolejna dotyczyła dziejów metodologii badań stosowanych w obrębie historii wojskowości. Jej motywem przewodnim była „Militarna rewolucja na morzu. Rozwój wczesnej wojskowej historiografii morskiej”. Ponadto zorganizowano i przeprowadzono (już po raz drugi) warsztaty dla doktorantów, w których uczestniczyło dziewięciu młodych badaczy.

Uczestnicy Kongresu odwiedzili ponadto imponującą niderlandzką fortecę w Naarden oraz uczestniczyli w podróży wojskowo-historycznej do Arnhem. Ostatnie z wymienionych przedsięwzięć zostało perfekcyjnie przygotowane, głównie dzięki wysiłkowi pracowników Holenderskiego Instytutu Historii Wojskowości. Biorący udział w Kongresie zostali podzieleni na kilkusobowe grupy, wyposażeni w komplet 12 map taktycznych, a następnie w towarzystwie profesjonalnych przewodników odwiedzili most na Renie w Arnhem (oraz rozmieszczone w jego bezpośredniej bliskości Centrum Informacyjne), rejon Oosterbeek, gdzie ramię w ramię z Brytyjczykami walczyli polscy spadochroniarze, muzeum operacji Market-Garden w Oosterbeek oraz położoną w pobliżu miasta strefę zrzutu spadochroniarzy (lądowanie szybowców). Eksplorację pól bitewnych zakończyło złożenie wieńca na cmentarzu wojennym w Oosterbeek, gdzie swą ostatnią kwaterę znaleźli również żołnierze 1. Samodzielnej Brygady Powietrzno-Desantowej dowodzonej przez generała Stanisława Sosabowskiego. Asystę honorową wystawiła holenderska 11. Brygada Areomobilna, której dowódca, generał Wiggen, uczestniczył w ceremonii.

Międzynarodowa Komisja Historii Wojskowości jest instytucją o wielkim doświadczeniem i znaczącym dorobku. Ta afiliowana przy UNESCO organizacja była w czasie zimnej wojny praktycznie jedyną płaszczyzną wymiany opinii między historykami wojskowości (w znacznym procencie oficerami służby czynnej lub rezerwowej) ze Wschodu i z Zachodu. Obecnie nadal dostarcza ona „neutralnego gruntu” na przykład Izraelczykom i Marokańczykom, ale nie jest to funkcja tak istotna jak kilkanaście lat wcześniej. Obecnie misję Komisji opisać można jako budowę sieci międzynarodowej współpracy i intensyfikację podejmowanych w ich ramach wysiłków. Przenosi to wymierne rezultaty i przyciąga do organizacji liczną rzeszę młodszych badaczy, co pozwala jej na spoglądanie w przyszłość z optymizmem.

Krzysztof KUBIAK